
Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

SOCIOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 29. avgust 2019

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1**Strukturirane naloge****1. Identiteta in kultura**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ prilagajanje družbi/sprejemanje njene kulture/inkulturacija ♦ prevzemanje in opravljanje različnih vlog/učenje družbeno sprejemljivega vedenja ♦ oblikovanje identitete/osebnosti 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	2	♦ predstavitev enega izmed ustrezno navedenih vidikov socializacije	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ primarna socializacija	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ prvi človekov stik z drugimi ljudmi, vloga družine, omejenost primerjave socialnih izkušenj ♦ uresničitev človekove potencialne človeškosti ... 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ šola	
	2	♦ formaliziran proces (določeni predmeti, obseg snovi, postopki preverjanja, ocenjevanje znanja), prenašalka znanja ter posredovalka norm in vrednot ...	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	2	♦ Izničenje učinkov prejšnje socializacije in vpeljava novih oblik vedenja, čustvovanja ali bistvena sprememba posameznikovega vedenja, vrednotenja ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ odklonsko vedenje ♦ akulturacija ♦ duševna bolezen ♦ nesreče ♦ ena od različnih oblik zasvojenosti ♦ posledice vojne ... 	
	2	♦ ustrezna pojasnitev dveh izbranih okoliščin/vzrokov	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ zaznamovanje otrokovega spola z zunanjimi znaki (barva oblačil, dolžina las ...) ♦ liki v otroških knjigah, učbenikih (moški – bojevnik, odrešitelj in deklica – princeska) ♦ odziv na otrokovo izražanje čustev ♦ različno poimenovanje lastnosti fantkov in deklic ...	

2. Družina

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	2	♦ Skupnost ljudi, ki skupaj stanujejo in skupaj porabljajo sredstva za zadovoljevanje življenjskih potreb.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ samsko gospodinjstvo	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	2	♦ Za gospodinjstvo je najpomembnejša ekonomska funkcija. ♦ Družina opravlja več funkcij kakor gospodinjstvo (biološka reprodukcija, socializacija, emocionalna stabilnost članov ...).	Za 2 točki mora biti vzpostavljena razlika med gospodinjstvom in družino.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ reproduktivno / prokreacijsko	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ družina, v kateri ima oseba vlogo enega od staršev	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	3	♦ upadanje rodnosti ♦ oblikovanje družine prokreacije v poznejših letih ♦ povečanje števila zunajzakonskih rojstev	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.7	3	tri od: ♦ enakomerna delitev družinskega dela med partnerjema ♦ enaka odgovornost partnerjev za družinsko življenje ♦ ni razmejitev med t. i. moškimi in ženskimi vlogami ♦ oba partnerja sta zaposlena ♦ vzajemno preživljanje prostega časa ♦ skupno sprejemanje pomembnih družinskih odločitev ...	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.8	2	ena od: ♦ zaposlitev žensk in s tem njihova večja ekonomska samostojnost ♦ spremenjen družbeni položaj žensk ♦ možnost razveze zakonskih zvez ♦ višji življenjski standard ♦ manjši neposredni vpliv (tradicionalnega) sorodstva ...	Za ustrezno pojasnjeno in navedeno okoliščino 2 točki.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.9	2	♦ prepoved sklepanja zakonske zveze med nekaterimi sorodniki	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.10	1	♦ Spremeni se sestava družine (npr. zaradi razveze ali smrti ...).	
	1	♦ Družina ne opravlja (več) svojih temeljnih funkcij.	
	1	♦ Oba tipa dezorganizacije družine nista nujno povezana, strukturna dezorganizacija lahko, ne pa nujno, vodi tudi v funkcijsko, funkcijska dezorganizacija lahko poteka brez strukturne.	
Skupaj	3		

3. Religija in verovanjski sistemi

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Verovanja in religijske prakse vključujejo elemente različnih religij.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	ena od: ♦ religijsko ravnanje ♦ religijske norme	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	3	♦ C ♦ A ♦ E ♦ F ♦ D ♦ B	Za šest pravih rešitev 3 točke, za pet ali štiri 2 točki, za tri ali dve 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	♦ katolištvo/(rimsko)katoliška cerkev ♦ pravoslavlje/pravoslavna cerkev ♦ protestantizem/protestantska cerkev	Za tri pravilne rešitve 2 točki, za dve 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5		A SEKTA	B KULT
	1	♦ zanika ali nasprotuje obstoječi kulturi in družbeni ureditvi	♦ ne nasprotuje obstoječi kulturi in družbeni ureditvi
	1	♦ drugih religij ne priznava oz. sprejema	♦ sprejema religijsko pluralnost
	1	♦ ljudje, ki se čutijo prikrajšane oz. družbeni marginalci	♦ zlasti srednji sloji in izobraženci
	1	ena od: ♦ Jehovove priče ♦ kvekerji ♦ rastafarjanci ...	ena od: ♦ različne spiritualistične skupine ♦ skupine ljudi, ki se ukvarjajo z astrološkimi praksami ♦ privrženci transcendentalne meditacije
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	ena od: ♦ animizem ♦ totemizem	
	1	♦ Verovanje v duhove, duše umrlih prednikov in druga nadnaravna bitja.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ misijonarstvo: etnične religije ne menijo, da bi bila njihova religija primerna tudi za druga ljudstva; univerzalne religije želijo pridobiti čim več vernikov ♦ razširjenost: etnične religije so razširjene zgolj v posamezni deželi; univerzalne religije so razširjene po vsem svetu ♦ religijska pripoved: etnične religije se opirajo tako na ustno izročilo kot tudi sveta besedila; univerzalne religije temeljijo samo na svetih besedilih ♦ socialna pripadnost članov: etnične religije združujejo samo pripadnike posamezne etnične skupine; univerzalne religije nagovarjajo posameznika ne glede na njegov etnični izvor, slojevsko pripadnost, raso ... ♦ ustanovitelj: pri univerzalnih religijah je znan, pri etničnih religijah ne ... 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.8	1	♦ legitimacijska funkcija	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.9	1	♦ sekularizacija / laizacija	
	1	♦ Posvetno življenje prevlada nad religijskim.	Ustrezna rešitev je tudi opis z vključitvijo posameznih vidikov sekularizacije. Vključena morata biti dva različna vidika.
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.10	2	♦ Raznovrstne konservativne religijske doktrine, gibanja in skupine, usmerjene proti moderni družbi, modernemu življenju, znanosti, prilagajanju "tradicionalnih" religij modernemu svetu ...	

4. Znanost – družbeni razvoj in ekološka vprašanja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ A ♦ D 	Za dve pravilni rešitvi 2 točki, za eno 1 točka. Za obkrožene tri ali štiri rešitve 0 točk.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	♦ Praktična funkcija: povezana z odkritji in izdelavo novejših tehnologij, kar vpliva na zmanjševanje fizičnega dela in stroškov proizvodnje	
	2	♦ Kulturološka funkcija: povezana z vplivanjem znanosti na mišljenje, videnje sveta in dojemanje stvari; vpliva na oblikovanje in utrjevanje kulturnih vzorcev	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	4	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ avtonomnost (neodvisnost od politike in kapitala) ♦ univerzalizem (javnost in dostopnost znanstvenih ugotovitev) ♦ nepristranskost (vzpostavljanje distance do predmeta raziskovanja, vrednotna nevtralnost ...) ♦ organizirani skepticizem (preverjenost in sprejetost v neodvisni znanstveni skupnosti) 	Za pravilno navedbo posamezne norme 1 točka, skupaj 2 točki. Za pravilno razlago posamezne norme 1 točka, skupaj 2 točki.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ vprašanja, ki se nanašajo na raziskovanje ♦ vprašanja, ki zadevajo uporabo znanstvenih spoznanj 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	Fordizem: <ul style="list-style-type: none"> ♦ novost v organizaciji dela; z uvedbo tekočega traku se uvaja tudi nadzor nad delovno silo 	
	2	Taylorizem: <ul style="list-style-type: none"> ♦ stroga in natančna razdelitev opravil (tehnična delitev dela) ter ločenost nadzora 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ razsvetljenstvo	Upoštevamo tudi rešitev »renesansa«.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.7	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ omejen prostor ♦ omejene količine naravnih virov ♦ omejene samočistilne zmogljivosti okolja 	

Skupno število točk IP 1: 40

IZPITNA POLA 2

Esejske naloge (splošna ocenjevalna shema)

Točke	Merila
0–5	Ni razviden sociološki uvid v problem ali vsebina odgovora ne ustreza zastavljeni nalogi. Odgovor ne vsebuje elementov, pomembnih za analizo problema ali razpravo o njem; navedenih je le nekaj splošnih/zdravorazumskih ugotovitev, dejstev, informacij. Ni uporabljena sociološka terminologija, besedilo ni povezano.
6–9	Delno opredeljen problem: navedena so nekatera ustrezna dejstva, ugotovitve, informacije, več navedenih ugotovitev in trditve je napačnih. Zapisana dejstva in trditve so neargumentirane. Na podlagi navedenih podatkov so zaključki oblikovani le deloma.
10–13	Opredeljen problem: navedena dejstva, ugotovitve, informacije so delno ustrezne in sociološko relevantne. Na podlagi navedenih podatkov so oblikovani zaključki, pomembni za razčlenitev problema ali razpravo o njem, in delno argumentirani.
14–17	Jasno opredeljen problem: navedene so ustrezne in sociološko relevantne ugotovitve, dejstva, informacije. Na njihovi podlagi so oblikovani zaključki, argumentirani s poznavanjem sociološke problematike. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in nakazano poznavanje socioloških teorij, če to naloga eksplicitno zahteva.
18–20	Jasno opredeljen problem: navedeni so ustrezni in sociološko relevantni podatki, informacije, dejstva. Med seboj so povezani in omogočajo oblikovanje ustreznih zaključkov, celovito so argumentirani. V odgovoru je ustrezno uporabljena sociološka terminologija in sociološke teorije, če naloga to eksplicitno zahteva. Odgovor izkazuje povezovanje problema iz naslova z drugimi sociološko relevantnimi problemi/problem iz naslova je umeščen v širši družbeni okvir.
Ocenjevalec upošteva tudi jezikovno oblikovanost in urejenost besedila . Če oceni, da problem jezikovno ni predstavljen ustrezno, je mogoče zmanjšati točkovno oceno za največ 5 točk.	

Naloga	Točke	Vsebina navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
1	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Predstavijo karizmatično, tradicionalno in legalno-racionalno oblast. ♦ Primerjajo karizmatično, tradicionalno in legalno-racionalno oblast. ♦ Predstavijo konkretne primere obravnavanih tipov oblasti. 	

Naloga	Točke	Vsebina navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
2	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo globalizacijo. ♦ Predstavijo globalizacijo na ekonomskem področju (širjenje in oblikovanje svetovnega trga, delovanje multinacionalnih gospodarskih družb, integrirana svetovna proizvodnja, povečana gibljivost industrijskih in storitvenih dejavnosti ...). ♦ Razpravljajo o povezanosti globalizacije na ekonomskem področju in neenakosti na globalni ravni (globalna neenakost se povečuje, kapital išče cenejšo delovno silo, poslabšuje se tudi položaj nižjih in srednjih slojev v bogatih delih sveta ...). 	

Naloga	Točke	Vsebina navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
3	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Razpravljajo o pomenu in vlogi šole kot dejavnika socializacije, vplivu na posameznikovo osebnost, posredovanju znanja, veščin, privzganju vrednot ... ♦ Vključijo funkcionalistični pogled: <ul style="list-style-type: none"> – Durkheim – šola kot model družbenega sistema, pomen družbene integracije, formaliziranih odnosov v šoli, samonadzorovanje in samoobvladanje ... – Parsons – šola kot most med družino in družbo, šola kot antipod družini ... ♦ Vključijo konfliktni pogled: <ul style="list-style-type: none"> – Althusser – vloga šole pri ideološkem oblikovanju vladajočega razreda – Apple – izbor ustreznega znanja, politika uradnega znanja, uradni in skriti kurikulum – Bourdieu – pomen kulturnega kapitala ... 	Kandidati vključijo v razpravo najmanj en primer teorije/avtorja funkcionalističnega in konfliktnega pogleda.

Naloga	Točke	Vsebina navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
4	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Analizirajo okoliščine/dejavnike: <ul style="list-style-type: none"> – družba/kultura – čas – storilci – konkretne okoliščine ♦ Predstavijo eno od socioloških teorij: <ul style="list-style-type: none"> – teorijo o odklonskih subkulturah – teorijo etiketiranja – konfliktno teorijo 	<p>Za odgovor brez vključene sociološke teorije največ 13 točk.</p> <p>Med ustreznimi sociološkimi teorijami lahko kandidati predstavijo tudi Durkheimovo teorijo in še druge, vendar to znanje ne izhaja iz učnega načrta predmeta.</p>

Naloga	Točke	Vsebinska navodila za ocenjevanje	Dodatna navodila
5	20	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Opredelijo pojem "medijska reprezentacija". ♦ Navedejo in razložijo značilne medijske reprezentacije (spolne, etnične, slojevske in starostne). ♦ Razložijo družbeno konstrukcijo realnosti v povezavi s primerom.	

Skupno število točk IP 2: 40